

Algemene Vergadering

Onderwerp

Werkgroep functies onderzoek

Agendapunt

5.3

E-mail

zwan@vereniginghogescholen.nl

Doorkiesnummer

(070) 312 21 37

Datum

2 oktober 2019

Gegevens van herkomst

19.5410.FvdZ

Datum vergadering

11 oktober 2019

Aanleiding

De Vereniging Hogescholen heeft de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit die per 1 oktober 2018 in werking is getreden onderschreven. Naar aanleiding hiervan is er op verzoek van de BCOZ een werkgroep opgericht die zich richt op de implementatie van de Gedragscode. Een achttal deelnemers uit het HON is aan de slag gegaan met de zorgplichten die beschreven worden in de gedragscode. De werkgroep heeft ervoor gekozen om de meest urgente onderwerpen uit te werken in de vorm van handreikingen. Het gaat dan om de ethische toetsing en een model klachtenregeling. Deze elementen zijn voorgelegd aan het HON en de BCOZ en besproken in het bestuur. Voor de zomer zijn deze stukken voor een schriftelijke consultatie toegestuurd naar alle colleges van bestuur. Dit heeft de nodige feedback opgeleverd en dit heeft geleid tot enkele aanpassingen (bijlage 3). De handreiking Ethische toetsing (bijlage 1) en Model Klachtenregeling (bijlage 2) liggen nu ter instemming voor.

Voorgelegd besluit respectievelijke samenvatting van de mededeling

Handreiking Ethische toetsing

Een van de zorgplichten heeft specifiek betrekking op de inrichting van ethische toetsing door instellingen. De gedragscode stelt daarover het volgende: *“Zorg waar nodig voor ethische toetsing, bijvoorbeeld door één of meer ethische commissies op te richten en deze adequaat te ondersteunen. Die commissies kunnen onderzoekers – al dan niet bindend – adviseren over zaken als inzet van en omgang met patiënten, proefpersonen en proefdieren, mogelijke risico’s van het openbaar maken van data, gebruik van menselijke weefsels, risico’s voor het milieu of voor cultureel erfgoed, en mogelijke belangenconflicten.”*

Voorliggende notitie (bijlage 1) is bedoeld als een handreiking voor het nadenken over de manier waarop hogescholen de ethische toetsing binnen hun eigen instelling kunnen inrichten. Het is daarbij van belang om te benadrukken dat keuze voor de inrichting uiteindelijk bij de individuele hogeschool zelf ligt, zolang zij maar *“zorg draagt voor ethische toetsing waar nodig”*.

Model Klachtenregeling

Eén van de zorgplichten betreft het voorzien in een procedure voor toetsing van klachten over (een veronderstelde) schending van de wetenschappelijke integriteit. In hoofdstuk 5.4 stelt de gedragscode daarover het volgende: *“Als wordt verondersteld dat de wetenschappelijke integriteit is geschonden, kan*

hierover een klacht worden ingediend bij een door de instelling daartoe aangewezen commissie of functionaris. De instelling zorgt voor een zorgvuldige en eerlijke procedure voor de behandeling van die klachten en de daarop volgende besluitvorming. Deze procedure wordt ook gevolgd als het instellingsbestuur zelf, los van een klacht, een onderzoek naar mogelijke schending van de wetenschappelijke integriteit geboden acht”.

Voor bijna alle zorgplichten kan op instellingsniveau worden bepaald hoe de instelling hieraan wil voldoen. Het enige punt wat – op advies van de Commissie Herziening Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening – op sectorniveau zou moeten worden opgepakt, is het komen tot een landelijk model voor klachtenafhandeling voor het hbo. In dit document wordt een modelklachtenregeling gepresenteerd (bijlage 2). Elke hogeschool kan deze modelregeling als template gebruiken en waar nodig specificeren.

Met betrekking tot het Model Klachtenregeling moeten de volgende twee zaken nader geregeld worden: second opinion en openbaarmaking.

Second opinion

De gedragscode stelt dat de klager en betrokkene binnen zes weken een second opinion kunnen vragen, bijvoorbeeld bij het Landelijk Orgaan voor Wetenschappelijke Integriteit (LOWI). Momenteel maken met name universiteiten gebruik van het LOWI. Mochten wij hier vanuit de hbo-sector gebruik van willen maken, dan is te adviseren om een aparte kamer in te richten voor praktijkgericht onderzoek of specifieke expertise te raadplegen op het terrein van praktijkgericht onderzoek. Voorgesteld wordt het LOWI met dit verzoek te benaderen.

Openbaarmaking

De Gedragscode schrijft voor dat de openbaarmaking van de bevindingen en het oordeel ter zake van klachten waarbij een schending van de wetenschappelijke integriteit is vastgesteld, geanonimiseerd geschiedt. Het College van Bestuur is verder vrij in de wijze van openbaarmaking. In verband met de vereiste transparantie wordt geadviseerd zowel het advies van de Commissie/Functionaris, als het oordeel van het College van Bestuur geanonimiseerd openbaar te maken. Om hiermee ervaring op te doen en in het belang van een eenduidig beleid, is het voorstel om de Vereniging Hogescholen een coördinerende en zo mogelijk faciliterende rol te geven. De Vereniging zou in onderling overleg met de leden een format voor openbaarmaking kunnen opstellen. De hogescholen leveren bij de Vereniging jaarlijks de geanonimiseerde adviezen en oordelen aan volgens dit format. De Vereniging maakt de geanonimiseerde adviezen en oordelen evt. met aanduiding van de desbetreffende hogeschool openbaar op haar website.

Kan de algemene vergadering instemmen met:

- **de handreiking ethische toetsing?**
- **model klachtenregeling?**
- **het voorstel om het LOWI te benaderen om een extra hbo-kamer in te richten met betrekking tot second-opinion?**
- **openbaarmaking te laten geschieden via de website van de Vereniging Hogescholen?**

Vervolgtraject

Na instemming zullen handreiking Ethische toetsing en Model Klachtenregeling definitief worden gemaakt en binnen de vereniging worden verspreid. Er kan binnen de vereniging worden geïnventariseerd hoe instellingen hun ethische commissies willen vormgeven (per instelling, gebundeld per regio, per thema) om te kijken in hoeverre er samengewerkt kan worden.

Een aantal andere thema's zal na instemming verder worden uitgewerkt. Zorgplichten rond datamanagement zullen met behulp van het HON, Landelijk Coördinatiepunt Research Data Management en SURF inzichtelijk gemaakt worden. Zo is het ontwerp van het Nationaal Platform Praktijkgericht Onderzoek al grotendeels in lijn met de richtlijnen rond datamanagement uit de Code.

Daarnaast zal werk gemaakt worden van het verder ontwikkelen en stimuleren van een onderzoekscultuur. Dit is een continue proces en daarvoor kunnen diverse activiteiten georganiseerd worden door individuele hogescholen. Vanuit de vereniging zouden we een aantal zaken samen kunnen initiëren zoals:

- Promofilmpje ontwikkelen over de gedragscode voor docenten, onderzoekers, lectoren.
- Netwerken vormen en versterken rondom integriteit in onderzoek, bijvoorbeeld door deelname aan bestaande netwerken zoals NRIN (Netherlands Research Integrity Network) of andere netwerken.
- Mogelijk bijdragen aan trainingen ontwikkelen rondom integriteit en ethiek.

Bijlage 1: Handreiking ethische toetsing

Bijlage 2: Model klachtenregeling

Bijlage 3: Feedback op basis schriftelijke consultatie